

Қазақстан Республикасының
Экология және табиғи ресурстар
министрлігі
«Қазгидромет» Республикалық
Мемлекеттік кәсіпорны

ҚАЗАҚСТАН ТЕРРИТОРИЯСЫНДАҒЫ ОРТАША АЙЛЫҚ АУА
ТЕМПЕРАТУРАСЫ ЖӘНЕ АЙЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫН
МӨЛШЕРІНІҢ АНОМАЛИЯСЫ: 2025 ЖЫЛДЫҢ
ІІІІДЕ АЙЫНА АРНАЛҒАН
АЙЛЫҚ БЮЛЛЕТЕНІ

Астана, 2025

КІРІСПЕ

Өңірлік климатты зерттеу және оның өзгеруінің тұрақты мониторингі «Қазгидромет» РМҚ Қазақстанның ұлттық гидрометеорологиялық қызметінің басым міндеттерінің бірі болып табылады. «Қазгидромет» РМҚ Қазақстан аумағы бойынша ауаның орташа айлық температурасының және атмосфералық жауын-шашынның айлық мөлшерінің ауытқуларын бағалау келтірілген ай сайынғы бюллетеньдерді шығаруды жүзеге асырады.

Бюллетеньді дайындау үшін «Қазгидромет» РМҚ метеорологиялық мониторинг желісіндегі бақылау деректері: 1941 жылдан бергі кезеңде ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық жиынтығының қатары пайдаланылады.

Жер бетіндегі ауаның орташа айлық температурасының және жауын-шашынның айлық жиынтықтарының аномалиялары нормаға қатысты – ағымдағы климаттың аномалиясы дәрежесін мониторингілеу үшін базалық ретінде Дүниежүзілік метеорологиялық ұйым ұсынған 1991–2020 жыл кезеңіне есептелген орташа көпжылдық мәндерге қатысты анықталды. Ауа температурасының ауытқулары байқалған мәннің нормадан ауытқуы ретінде есептеледі. Жауын-шашын мөлшерінің ауытқулары норманың пайызында, яғни түскен жауын-шашын мөлшерінің норманың тиісті мәніне пайыздық қатынасы ретінде ұсынылады.

Климаттық экстремумдарды сипаттау үшін карталар келтіріледі, онда әрбір станция үшін 1941 жылдан бастап ағымдағы жылға дейінгі кезеңде қаралатын айнымалы уақыт қатарындағы ағымдағы мәннен аспаудың эмпирикалық ықтималдығының ауқымы көрсетіледі (аспаудың эмпирикалық ықтималдығы – бұл ағымдағы мәннен кіші немесе оған тең уақытша қатар мәндерінің үлесі). Егер айнымалының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы шекті диапазондарға түссе (0–5 % немесе 95–100 %), онда бұл мән 1941 жылдан бастап 5 % жағдайдан көп емес болған. Егер ауа температурасының ағымдағы мәнінен аспау ықтималдығы 0–5 % диапазонда болса, бұл осы жерде байқалған өте төмен температураны көрсетеді, егер 95–100 % диапазонда болса, онда керісінше, өте жоғары температураны сипаттайды. Егер жауын-шашын мөлшерін қарастыратын болсақ, онда бірінші жағдайда бұл олардың өте аз мөлшерін, екіншісінде жауын-шашынның тым көп мөлшерін көрсетеді.

Шығарылымға жауапты:

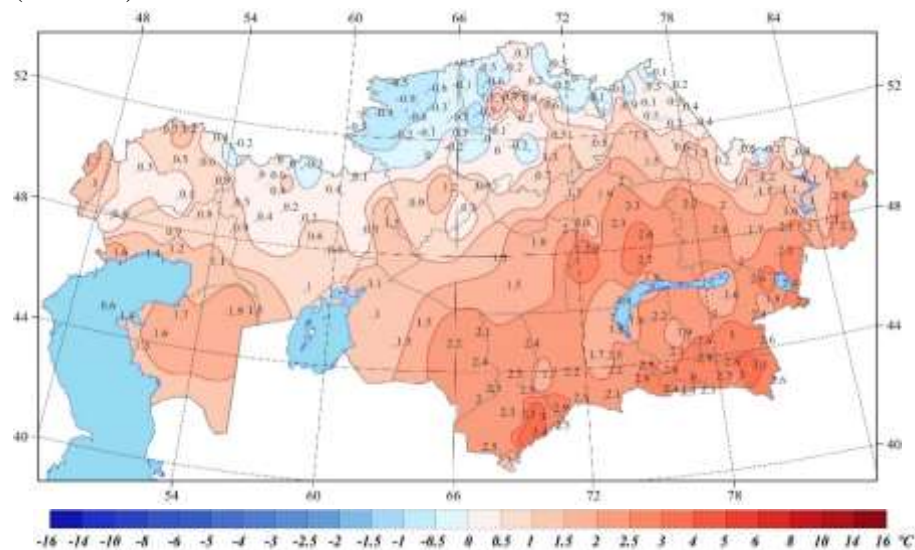
Б. Кукенова – ҒЗО КЗБ жетекші инженері

Е. Аманулла – ҒЗО КЗБ жетекші ғылыми қызметкері

ОРТАША АЙЛЫҚ АУА ТЕМПЕРАТУРАСЫНЫҢ АНОМАЛИЯЛАРЫ

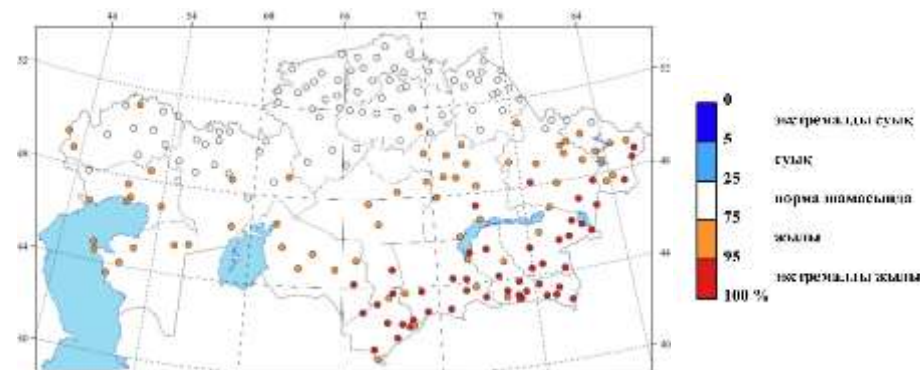
Шілде айында Қазақстанның басым бөлігінде ауа температурасының оң аномалиялары байқалды (1–сурет). Олардың шамасы оңтүстік-шығысқа қарай ұлғайды. Ең жоғары оң аномалиялар Қазақстанның оңтүстік, оңтүстік-шығыс өңірлерінің тау бөктерінде байқалды және +3,5 °C дейін өсті (Түркістан облысындағы Шымкент МС).

Орталық аймақтар бойымен шығыстан батысқа қарай температура мәндері 75–95 % аспайтын «жылы» градациясына кірді. Оңтүстік өңірлердің тау бөктерінде, таулы аймақтарында тіркелген бақыланатын станциялардың төрттен біріндегі ауа температурасының мәндері 95–100 % аспау ықтималдығымен «экстремалды жылы» градацияға түсті (2–сурет). 9 метеостанцияда ең жоғары рекордтық мәндер жаңартылды (1– кесте).

1– сурет. 1991–2020 жылдардағы базалық кезеңге қатысты есептелген 2025 жылғы шілдедегі орташа айлық ауа температурасының (°C) аномалияларының кеңістіктік таралуы

Солтүстік аймақтарда температураларының теріс аномалиялары байқалды. Олардың ең елеулісі (-1 °C) Қостанай облысындағы Аршалы МС-да тіркелді.

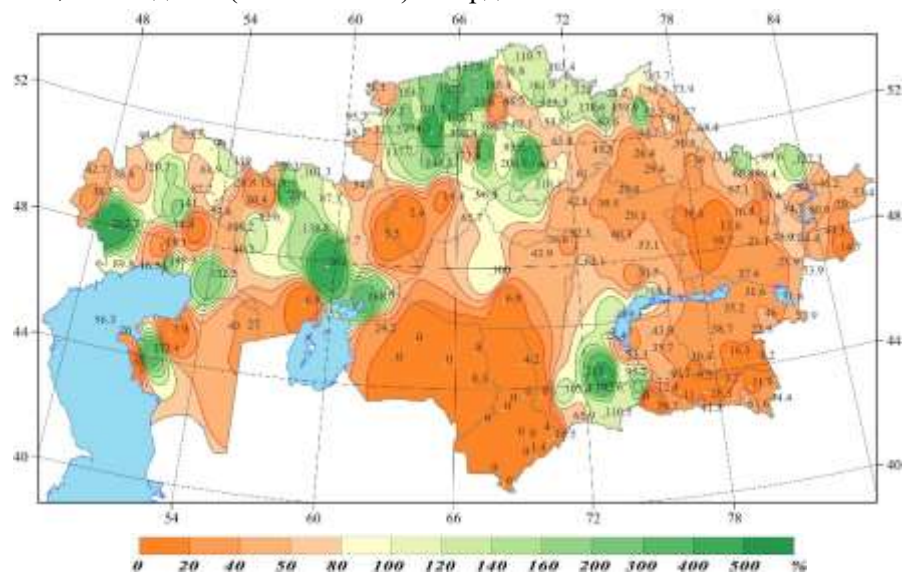
2– сурет. 1941–2025 жылдардағы кезеңге сәйкес есептелген 2025 жылғы шілдедегі ауа температурасының аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы

1– кесте. 2025 ж. сәуір айында байқалған ауа температурасының орташа айлық көрсеткішінің рекордтары

№	Метеостанция	Облыс	Ауа температурасының жаңа максимумы, °C	Орташа айлық ауа температурасының бұрынғы рекорды, °C
1	Алматы Кам.Плато	Алматы	24,6	24,2 (2019 ж.)
2	Алматы БГМС	Алматы	27,5	27,3 (2015 ж.)
3	Кеген	Алматы	18,9	18,6 (2015 ж.)
4	Қазығұрт	Түркістан	30,3	29,8 (2019 ж.)
5	Шардара	Түркістан	31,7	31,6 (1944 ж.)
6	Шымкент	Түркістан	30,3	30,0 (2023 ж.)
7	Алакөл	Жетісу	27,1	26,8 (1965 ж.)
8	Жаланашкөл	Жетісу	28,7	28,4 (1974 ж.)
9	Бақты	Абай	26,1	26,0 (1974 ж.)

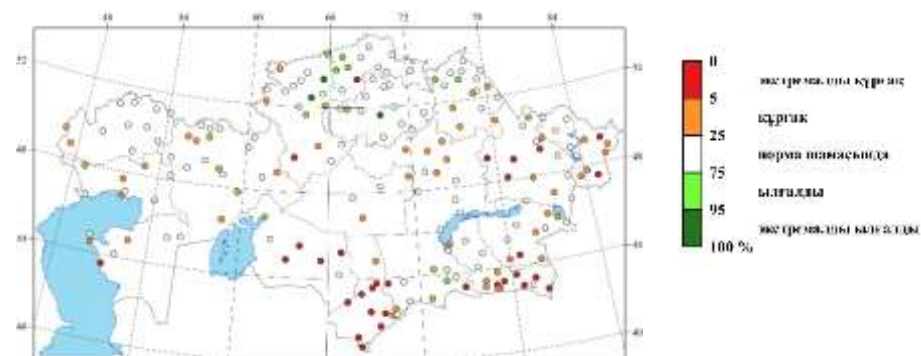
АТМОСФЕРАЛЫҚ ЖАУЫН-ШАШЫННЫҢ АЙЛЫҚ МӨЛШЕРІ

Шілде айында ел аумағындағы жауын-шашын мөлшері біркелкі таралмады (3-сурет). Жауын-шашын тапшылығының басым болуы (норманың 80 %-дан азы) негізінен Ақтөбе облысының шығысында және Қостанай облысының оңтүстік-батысында, Сарыарқа бойымен, сондай-ақ елдің бүкіл шығыс және оңтүстік-шығыс өңірінде байқалды. Қызылорда, Түркістан облыстарының басым бөлігінде, сондай-ақ Жамбыл облысының батысы мен оңтүстік-шығысында жауын-шашын мүлде тіркелмеді. 32 метеостанцияда 5 %-дық экстремум байқалып, олар «экстремалды құрғақ» градациясына кірді (4-сурет). Елдің батыс аймақтарында жауын-шашын мөлшері норманың 0 %-дан (Ақтау МС) 262,7 %-ға дейін (Үштаған МС) өзгерді.

3– сурет. 2025 жылғы шілдедегі атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің кеңістіктік таралуы (1991–2020 жж.) кезеңге есептелген нормадан % бойынша)

Артық мөлшердегі жауын-шашын (120 % нормадан жоғары) негізінен солтүстік өңірлерде байқалды, жекелеген ошақтары батыста және Жамбыл облысында тіркелді. Ең жоғарғы оң аномалия Қостанай облысындағы Құсмұрын метеостанциясында байқалып, мұнда 119,2 мм жауын-шашын түсіп, норманың 294,3 %-ын құрады. Сондай-ақ 5 %-дық экстремум Қостанай облысындағы Сарыкөл метеостанциясында (норманың 219,1 %) және Ақмола облысындағы Жалтыр метеостанциясында (норманың 208,1 %) тіркелді.

4-сурет. 2025 жылғы шілдедегі атмосфералық жауын-шашын мөлшерінің аспау ықтималдығының кеңістіктік таралуы. Ықтималдықтар 1941–2025 жылдар кезеңіне сәйкес есептелген